

1. **Milline erakond loodi Eesti Kultuuri Kogu baasil 1994. aastal** ja selle esimeseks esimeheks sai Neeme Kuningas? 1995. aasta valimistel kogus erakond 0,35 protsenti, 1999. aastal Jaan Laasi juhitud 1,6 protsenti häältest. 2001-2009 tegutses erakonna järglasena partei Demokraadid – Eesti Demokraatlik Partei, lõpuks, enne tegevuse lõpetamist 2010, kandis erakond nime Libertas Eesti Erakond. **Küsime erakonna nime 1994-2001.**

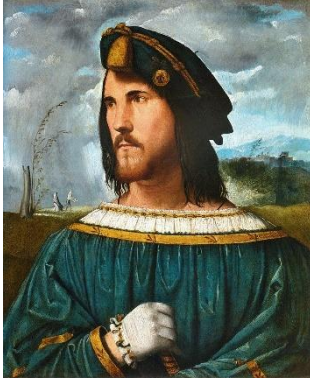
2. Kui Eestis ilmub üpris palju venekeelseid ajakirjandusväljaandeid, siis Venemaal ilmub praegu regulaarselt teadaolevalt ainult üks eestikeelne ajaleht, mis pika vaheaja järel hakkas uuesti ilmuma 1999. aastal, sagedusega neli korda aastas, trükiarvuga enamasti 700-800 piires. **Mis nime see ajaleht kannab?**

3. 2019. aastal on Eesti juurde saanud kaks uut kindralit. 19. veebruaril sai brigadikindraliks kaitseväge peastaabi ülem ja 20. augustil kaitseliidu ülem. **Küsime neid kahte nime.** (1 õige 1p)

4. Selle maineka rahvusvahelise preemia esimesteks laureaateks olid 1969. aastal norralane Ragnar Frisch ja hollandlane Jan Tinbergen. 2016. aastal sai preemia ka soomlane (või pigem soomerootslane) Bengt Holmström. **Millise preemia?**

5. Pildil olevat meest võib pidada nn araabia kevade esimeseks suureks ohvriks. Ta sai presidendiks 1987. aastal pärast veretut riigipööret ja püsis riigi eesotsas 2011. aasta jaanuari keskpaigani, mil pages puhkenud rahunutuste eest Saudi Araabiasse, kus ta tänavu ka suri. Kodumaal mõisteti talle tagaselja kahel korral eluaegne vanglakaristus. **Kes ja mis riiki ta juhtis?** (1 õige 1p)

6. Niccolò Machiavelli „Valitsejat“ peetakse reaalspoliitika käsiraamatuks. **Missugune poliitik oli aga Machiavelli valitseja eeskujuks**, kes ei põlanud ära ühtegi vahendit võimule saamiseks ja seal olemiseks. Tema isa oli paavst Aleksander VI ja elas ta aastail 1475 – 1507). **Kes?**

7. Harold II oli ilmselt õnnetumaid kuningaid Inglismaa ajaloos. Olles võimule tulnud 5. jaanuaril 1066, langes ta 14. oktoobril 1066 Hastingsi lahingus, mille järel Normandia hertsog William Vallutaja sai terve Inglismaa oma võimule allutada.

Kolm nädalat enne seda, 25. septembril 1066, oli Harold II aga ise saavutanud vähemalt sama suure võidu Stamford Bridge'i lahingus, milles tema venna Tostigi toetusel pealetungiva väe juht, ühe teise riigi kuningas, omakorda surma sai. **Millise riigi ja mis nime kandev kuningas langes Stamford Bridge'i lahingus?**

8. 1892. aastal tegevust alustanud Esimene Juurdeveoraudteede Selts avas oktoobris 1896 esimese kitsarööpmelise raudtee Eestis. **Küsime, mis olid Eesti esimese kitsarööpmelise raudtee lõppjaamad** ehk mis linnu see raudtee ühendas. Praegu nende vahel rong ei sõida.

9. Missugune **antiigi seitsmest maailmaimest** asus **enim lõuna** ja missugune **enim põhja** pool?

10. **Milline maailmakuulus koht on fotol?**

11. Kes on kõige suurem Vaikse ookeani lõheline? Ta võib keskmiselt kasvada 60-90 sentimeetri pikkuseks ning

kaaluda 4-22 kilo, aga püütud on ka kaugelt suuremaid isendeid. Vastata saab mitut moodi - heal kalal mitu nime.

12. See seen sisaldab beetakaroteeni rohkem kui porgand. Rahvameditsiinis on teda pulbri, kapslite või alkoholitõmmisena kasutatud näiteks maksa puhastamiseks, viirushepatiidi, kasvajate ja nugiusside vastu ning kõhunäärme töö parandamiseks. **Millisest seenest on juttu?**

13. Pildil olev kiililiik elab jahedaveeliste, eelistatult väikeste metsa vooluveekogude läheduses. Eesti looduses kohtab teda tavaliselt juunist juulini, üksikuid isendeid ka augusti lõpus. Isase keha on sinakasroheline, emase oma roheka või pronksjasroheka värvusega. **Küsime liigi nime?**

14. Milline ebameeldivalt lõhnavate õitega, ent siiski populaarne toataim on pildil? (piisab perekonna nimest)

15. Millise Eestis tavalise linu üks rahvapäraseid nimesid on nonn?

16. Sageli matemaatikute Nobeliks nimetatud Abeli preemiat antakse välja 2003. aastast. Aga alles tänavu sai selle kahekümnenda laureaadina esimest korda naisterahvas, Austini Texase ülikooli emeriitprofessor. Laureaat rõhutab vähimagi võimaluse korral oma Eesti juuri, mida näitab ka üks tema kahest perekonnanimest.

Küsime kaheosalist perekonnanime. (1 õige 1p)

17. 2009. aasta märtsis Maa orbiidile lennutatud Kepleri teleskoobiga on tänaseks avastatud väljaspool Päikesesüsteemi enam kui 2600 planeeti. **Millise** Eestist pärit **meistri mis leiutist** on kosmosetelekoobis kasutatud? (vastus peab olema kaheosaline, 1 õige 1p)

18. Tänavu 10. aprillil avalikustati esimene pilt mustast august. Uduselt piiritletud ning ligi 100 miljardi kilomeetrise läbimõõduga punakat sõõrikut meenutava objektina on juuresoleval fotol näha Maast ligi 50 miljoni valgusaasta kaugusel asuva galaktika Messier 87 südames olev must auk. **Millise nime andis** Hawaii saare lingvistikaproffessor Larry Kimura **sellele mustale augule?**

19. Hollandi-juudi filosoof Baruch Spinoza (1632-1677) oli uusaja üks mõjukaimaid mõtlejaid. **Millega aga teenis Spinoza leiba igapäevaselt?** On ka arvatud, et see tegevus võis viia tema varajase surmani 44-aastaselt.

20. Nõndanimetatud mahalugemine ehk stardiloendus – tüüpiliselt kümnest üheni või nullini – tundub tänapäeval tavaline, kuid teadaolevalt esimest korda jõudis niisugune tegevus avalikkuse silmade ette alles 1929. aastal ühes filmis. **Küsime filmi nime ja režissööri.**

21. Eestis on kombeks valida või ka lihtsalt välja kuulutada kõikvõimalikke pealinnu: kevadpealinn, suvepealinn, savipealinn, kuumapealinn, külmapealinn, päikesepealinn, mudapealinn, jne. Meie aga küsime, **milline linn kuulutas ennast 2018. aastal meepealinnaks?**

22. Meie oleme harjunud, et Narva asub Narva jõe ääres, mis voolab Narva lahte. Veel ühes kohas maailmas ollakse sellega harjutud – tõsi, selles teises Narvas on viimastel andmetel vaid kaks elanikku ja jõgi voolab lahte läänest itta, mitte lõunast põhja. **Kus asuvad need teised Narvad?** (piisab riigist väiksema administratiivüksuse nimest)

23. Texase elanike arvult kaheksanda linna nimi on ülimalt religioosne. Nimi pärineb maadeuurijalt ja kartograafilt Alonso Alvarez de Pinedalt, kes andis sealsele lahele sellise nime 1519. aastal, rooma-katoliku kiriku pühal, mis järgneb Püha Kolmainu suurpühale. Tänapäeval on tähtis selle linna sadam, mis on kaubakäibelt USA-s kolmandal kohal ning ühtlasi juhtiv toornafta eksportimisel. **Mis linn?**

24. See kunstnik, õige nimega Antonio Allegri (u 1489-1534) oli kõrgrenessansi silmapaistvamaid maalikunstnikke, töötades Roomas, Parmas ja eriti kodulinnas, viimase järgi sai ka lisanime, mille järgi teda ennekõike tuntakse. Üks tuntumaid maale temalt kannab nime „Noli me tangere“ (pildil). **Küsime linna, mille nime järgi seda kunstnikku kõige rohkem tuntakse,** viimastel andmetel elab seal üle 25 000 elaniku.

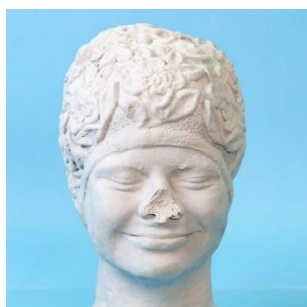
25. Eestiga koos valiti ÜRO Julgeolekunõukogu ajutiseks liikmeks ka selle kogu ajaloo väikseim riik. Riigis on u 109 000 elanikku ja mahub see ära 389 ruutkilomeetritele. Riigil on kokku seitse välisesindust, nii et kuigi suure ekspertiisiga maailma asjades ei saa see riik hiilata. **Mis riik?**

26. Selle transistoritel töötava combo-oreli tõi oma kaubamärgi all turule üks Briti ettevõtte 1962. aastal ja pill on selgelt ära tuntav paljude bändide, sh The Animals, The Rolling Stones, The Beatles, The Monkees, The Doors, ka Bob Dylani jt heliloomingus aastail 1964-1968, kuni pidi taanduma moodsamate süntesaatorite ees.

Näiteks algab selle helide saatel The Monkeesi 1966. aasta hitt I'm a Believer ja The Doorsi 1967. aasta hitt Light My Fire. 1992. aastal ostis tootja ära üks Jaapani firma. **Kaks punkti annab muusikariista nimi, ühe punkti saab praeguse omanikfirma nimega.** <https://www.youtube.com/watch?v=wB9YIsKIEbA/> / <https://www.youtube.com/watch?v=cq8k-ZbsXDI>

27. 17. jaanuaril 1963 andis Prantsuse kunstnik Robert Filliou (pildil) teada, et teatud ajal minevikus kunsti veel ei olnud. Kuid just sel päeval ... **aastat tagasi** olevat üks inimene kukutanud kuiva käsna veeämbrisse – ja kunst sündinudki! Me küsime arvu, mis sobib punktiirile, ehk teisisõnu **kui vana oli kunst** Filliou arvates.

28. Kes on see 1985. aastal sündinud ja Köler Prize'i pälvinud **Eesti kunstnik**, kes avas 2013. aastal Tallinnas Pelgulinnas oma majamuuseumi? Samal aastal kujutas ta iseend ajaloolise kipspeana teoses "Monument elavale kunstnikule" (pildil).

29. See jalgratas kandis originaalkeeles nime „kotkake“. Tootmist alustati 1949. aastal Minskis, kuid paar aastat hiljem viidi tootmine mujale. **Mis jalgratas?**

30. Kes on need kaks **Rootsist pärit näitlejannat**, kes on jõudnud Hollywoodi tippu? (1 õige 1 p)

31. 2019. aasta Vuelta velotuuri võitjaks tuli Sloveenia endine suusahüppaja, 2007. aasta juunioride maailmameister, kes vahetas 2012. aastal ala jalgrattasõidu kasuks, sest leidis, et suusahüppes läbimurde saavutamine on liiga keeruline.
Kes?

32. Ta on Eesti meistrivõistluste ühes mängus enim punkte visanud korvpallur. 1978/79 hooajal viskas ta TPI I meeskonna koosseisus võidumängus EPA vastu (90:84) 56 punkti (kahepunktivisked 23/41, vabavisked 10/11). Segaduste vältimiseks olgu öeldud, et jutt on kõrgeima liiga rekordist, mitte esiliigast, teisest liigast vms. **Kes oli see korvpallur?**

33. Keeniat esindanud sportlased on olümpiamängudelt võitnud ühtekokku 103 medalit, millest 96 medalit on toonud kergejõustiklased. Ülejäänud seitse medalit, sealhulgas ka üks kuld, on võidetud ühel teisel spordialal. **Millisel spordialal?** Viimati jõudsid Keenia sportlased sel alal medaliteni 1988 Soulis.

34. Kui uskuda lennundusajaloolasi, siis pandi esimene regulaarne rahvusvaheline lennuliin käima 25. augustil 1919. Lennuk oli Farman F.60 ja reisijaid oli 12. **Milliste linnade vahel see liin kulges?**

35. Autoralli maailmameistrivõistlused algasid 1973, kuigi toona ei antud veel välja individuaalset meistritiitlit. 13 rallist koosnenud esimese hooaja võitis üks Prantsuse meeskond, kandes 1955. aastal tegevust alustanud autotootja nime.

Firma on olnud tihedas koostöös Renault'ga ja 1973. aastast ka selle

omanduses. Vahepeal turult kadunud kaubamärk naasis aastal 2017 uue põlvkonna sportautoga A110. **Mis nime see meeskond kandis?**

36. Tuumaõnnetuste hindamiseks loodud rahvusvaheline skaala INES on liigitanud kõige kõrgemasse, 7. kategooriasse, kaks katastroofi: Tšornobõl ja Fukushima. **Raskusastmelt teise, 6. kategooriasse**, on seni liigitatud ainult üks, suhteliselt vähetuntud katastroof. See juhtus 1957. aastal ning kannatanute arvu hinnangud ulatuvad 270 000 inimeseni. **Küsime, mis nime all see tuumaõnnetus on tuntud?** Vastuseks sobib nii kohanimi kui ka asutuse nimi.

37. 1899. aastal tõi ravimifirma Bayer mitmeaastase arendustegevuse järel turule Felix Hoffmanni loodud ravimi, mis sai nimeks Aspirin ja mis on populaarne valuvaigisti tänase päevani. Sama labori juhataja Heinrich Dreser aga ei uskunud, et kõrvalmõjuna maoprobleeme tekitav aspiriin võiks edukaks osutuda, ning jätkas tööd teise ravimi kallal, mille Bayer samuti peagi turule tõi. See osutus valuvaigistina populaarseks ja on suure läbimüügiga tänini, ehkki mitte enam ravimina. **Millest on jutt?**

38. **Millisest 22. juunil 1974 Hamburgis toimunud sündmusest** ilmus veerand sajandit hiljem raamat "90 Minuten Klassenkampf"?

39. Londoni üks tuntumaid vaatamisväärsusi on kahtlemata tornikell Big Ben. Varem puudus tornil endal õieti nimi, seda kutsuti Kellatorniks, kuid 2012. aastal leiti, et see väärleb palju auväärsemat ja suursugusemat nime. **Millist nime Big Beni torn praegu kannab?**

40. Tänavu septembris esitles Venemaa kosmoseagentuur Roskosmos uut kergmaterjalidest arendatavat kosmonaudiskafandrit Sokol-M. Kosmonaudid leidsid sellelt kohe ühe olulise puuduse. **Millise juba Juri Gagarinist alguse saanud traditsiooni järgimist see skafander takistab?** (Palume võimalikult täpset vastust)

41. Teda peetakse tuntuimaks ragtime'i heliloojaks: tema loodud on näiteks palad "Maple Leaf Rag" (1899), "The Easy Winners" (1901), "The Entertainer" (1902). **Kes?**

<https://www.youtube.com/watch?v=fPmruHc4S9Q>

42. Tiit Pruuli eestvedamisel algas laeval Bellingshausen retk Antarktikasse, et tähistada admiral Fabian Gottlieb von Bellingshauseni (1778-1852) Antarktika ekspeditsiooni 200. aastapäeva. **Mis mõisas aga sündis Bellingshausen?** Samas kohas asub Saaremaal samanimeline küla, mis on nüüd kuulsust kogunud džinni tootmisega.

43. See tänavu tegevusloa saanud pank kuulub täielikult Haapsalu ettevõtjale Arne Veskele. Pank kasvas välja järelmaksuteenust pakkunud Koduliisingust. **Mis pank?**

44. Keisrinna Katariina Suur toetas igati vaksineerimise alustamist Venemaal ja see suhtumine jätkus ka tema järeltulijate ajal. 1801. aastal vaksineeriti Venemaal rõugete vastu esimene laps. Tähelepanuväärse sündmuse puhul anti vaksineeritud lapsele perekonnanimi. **Millise perekonnanime see laps sai?**

45. See isik (1890-1974) korraldas 1919. aastal haridusministeeriumi kunstiosakonna juhatajana esimese kirjanike kongressi.

1920. aastal asus ta dramaturgi ja näitejuhina tööle Estonia teatris, mille direktoriks oli aastail 1925-1929. Aastal 1922 abiellus tantsija ja ballettmeistri Rahel Olbreiga.

1944. aastal põgenes Rootsi, kus projekteeris väikeelamuid Stockholmi ümbrusse, 1951. aastal siirdus aga Kanadasse, kus tema algatusel loodi Montreali Eesti Teater.

Sama perekonnanime kannab ka endine Vikerhommiku saatejuht, nüüdne kultuuriministeeriumi kommunikatsioonijuht. **Küsime perekonnanime.**

46. Kui tantsusaalis kõlab selline muusika, siis **millist tantsu on selle järgi kõige õigem tantsida?** [MUUSIKA]

47. Teda on nimetatud muinassoomlaste (täpsemini -hämelaste) metsajumalaks, -haldjaks või -kuningaks. Tema naine oli kaunis Mielikki, tema tütred Tellervo, Tyytikki ja Tuulikki, mõnes loitsus ka Annikki, tema tüdrukud ja sulased hoolitsesid metsa kasvu ja puhtuse eest, temalt endalt paluti aga jahiõnne, sest ta valitses ka metsloomade üle. Tema nime on kasutatud hiljem ka hiie või metsa sünonüümina, on ka väidetud, et kunagi võis kogu Soome tema nime kanda.
Kes?

47. Haldusreform on muutnud paljude asjade hulgas ka üht Saaremaa tunnust ehk Saaremaa üheksat jalga (mõni on rääkinud ka rohkematest jalgadest, aga tavatarkus jääb üheksa juurde). Nüüd on Saaremaal kümme jalga ehk juurde on tulnud üks '**-jala**' nimeline küla. Enne haldusreformi asus see küla Laimjala vallas ja kandis üht Eestis väga levinud kohanime ning see nimetüvi on kandunud edasi ka küla uude nimesse. **Mis nimega on Saaremaa kümnes jalg?**

49. Kui leti taga või ka netipoes näete lühendit **OTT**, siis mida see tähendab (ei ole ralliküsimus)?

50. **Millise Eesti linna uus keskväljak on näha juuresoleval fotol?**

VASTUSED:

- 1: Eesti Sinine Erakond (HS)
 2: Peterburi Teataja (ML)
 3: Veiko-Vello Palm ja Riho Ühtegi (HS)
 4: Nobeli majanduspreemia (HS)
 5: Zine El Abidine BEN ALI, Tuneesia (JS)
 6: Cesare Borgia (EB)
 7: Norra, Harald III Hardråde (HS)
 8: Pärnu ja Valga (HS)
 9: Giza püramiid Egiptuses / Artemise tempel Ephesoses (EB)
 10: hõbetähega tähistatud Jeesuse sünnikoht Petlemmas (UK)
 11: Tšavõtša (Oncorhynchus tshawytscha) ehk kuninglõhe ehk chinook (JS)
 12: (harilik) kukeseen (UK)
 13: (harilik) vesineitsik (UK)
 14: stapeelia (ka raipelill, ordenilill, ordenitäht) (UK)
 15: vares, hallvares (UK)
 16: Karen Keskulla Uhlenbeck (ML)
 17: Bernhard Schmidti laia vaateväljaga teleskoopi või kaamerat (UK)
 18: Powehi (UK)
 19: läätsede lihvimine (EB)
 20: Fritz Lang, „Naine Kuul“ („Frau im Mond“) (ML)
 21: Karksi-Nuia (ML)
 22: Primorje kraisis, Hasan(sk)i rajoonis (ML)
 23. Corpus Christi (JS)
 24: Correggio (HS)
 25: St. Vincent ja Grenadiinid (EB)
 26: Vox Continental, Korg (HS)
 27: Miljon aastat (praeguseks siis 1 000 056 a) (ML)
 28. Flo Kasearu (JS)
 29: Ereluukas (EB)
 30: Alicia Vikander ja Rebecca Ferguson (EB)
 31: Primož Roglič (HS)
 32: Tõnis Randala (JS)
 33: Poks (JS)
 34: London-Pariis (ML)
 35: Alpine (HS)
 36: Kõštõmi ehk Majaki keemiakombinaadi õnnetus [või Tšeljabinisk-40, tänapäeval Ozjorsk] (ML)
 37: Heroiin (ML)
 38: Saksa Liitvabariigi ja Saksa DV jalgpallikoondiste ainus mäng (JS)
 39: Elizabethi torn (Elizabeth II järgi) (ML) (Queen Toweri eest 1p)
 40: Lukkude paigutus ei võimalda kosmonautidel järgida pissimistraditsiooni (pissida neid stardipaigale sõidutava bussi paremale tagumisele rattale, kuna arvatakse, et see toob õnne). (UK)
 41. Scott Joplin (JS)
 42: Lahetaguse (EB) (Pilguse eest 1p)
 43: Holm Bank (JS)
 44: Vaktsinov (UK)
 45: Hanno (Johannes) Kompus või Meelis Kompus (HS)
 46: Fokstrott (JS), ka Quickstep annab 2 p
 47: Tapio (HS)
 48: Nõmjala (EB)
 49: Otse tootjalt tarbijale (EB)
 50: Põlva (UK)

Küsimused: Erkki Bahovski (EB), Ulvar Käärt (UK), Marek Laane (ML), Janek Salme (JS), Heiki Suurkask (HS)